

Norsk energisikkerhet er mer enn sikker forsyning av energi til Europa

av Andrea Knudsen, masterstudent i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo og praktikant i Civita

I et stadig mer uforutsigbart sikkerhetspolitisk landskap utvider regjeringen petroleumsvirksomheten i Barentshavet. Det store energiunderskuddet i Europa som følge av sanksjonene mot russisk fossilenergi har gjort norsk olje og gass avgjørende for europeisk sikkerhet, og regjeringen oppfordrer derfor til «aggressiv leting» etter nye ressurser.¹

I en periode preget av energiturbulens og økt geopolitisk rivalisering kan energisikkerhet imidlertid ikke bare forstås som tilgang på energi, men også gjennom sikkerheten til systemene som leverer den. Energisystemets sårbarhet avgjøres av hvor eksponert disse systemene er for trusler og hendelser, og hvor motstandsdyktige de er i møte med dem. I dagens sikkerhetslandskap kan slike hendelser blant annet omfatte sabotasje mot rørledninger og kabler, cyberangrep

mot energisystemer eller skjulte operasjoner rettet mot kritisk infrastruktur. Erfaringer fra sabotasje mot energiinfrastruktur i Østersjøen de siste årene viser at slike hendelser ikke bare er hypotetiske, men allerede har funnet sted i europeiske nærområder.

I dette notatet undersøker jeg sårbarheten til norsk energiinfrastruktur i Barentshavet i et sikkerhetspolitisk landskap preget av økende stormakts rivalisering og hybride trusler. Med utgangspunkt i utviklingen i Arktis og den turbulente perioden Europa befinner seg i, analyseres Norges rolle som energileverandør til Europa og sårbarheten i energisystemene gjennom begrepene eksponering og motstandsdyktighet.

Det synes å være bred kunnskap om de geopolitiske spenningene i nordområdene og om russisk skyggekrig mot Europa. Likevel reflekteres disse sikkerhetspolitiske utfordringene i liten grad i den norske oljedebatten, til tross for konkrete erfaringer med hybride operasjoner mot kritisk energiinfrastruktur, også i Norge. Min konklusjon er at dagens sikkerhetsarkitektur i liten grad er tilpasset de sammensatte truslene mot energiinfrastrukturen i nordområdene, og at håndteringen av disse utfordringene kan kreve dypere europeisk integrasjon.

Fra arktisk eksepsjonalisme til stormaktsrivalisering

Arktis er kjent for sitt ekstreme klima, enorme avstander og sårbare natur. Samtidig huser regionen betydelige naturressurser som nærliggende økonomier er avhengige av. Etter den kalde krigen vokste ideen om arktisk eksepsjonalisme frem, en forestilling om at stater, til tross for konflikter ellers i verden, skulle holde Arktis utenfor stormaktspolitikken.² Dette har muliggjort et norsk-russisk samarbeid, blant annet gjennom delelinjeavtalen, fiskeriavtaler, felles deltakelse i Arktisk råd, samarbeid om søk- og redningstjenesten og folk-til-folk-samarbeid.³

Norges forhold til Russland forverret seg gradvis etter økt russisk aggresjon mot land i det de betegner som deres interessesfære. Et omfattende cyberangrep i Estland i 2007, invasjonen og krigen mot Georgia i 2008 og annekteringen av Krym i 2014 bidro til denne utviklingen. Dette markerte også et strategisk skifte for NATO. Etter en periode med «out of area»-operasjoner, ble oppmerksomheten rettet mot alliansens egne nærområder, inkludert Arktis.⁴

Siden den gang har regionen fått økt geopolitisk oppmerksomhet, hvor også land uten umiddelbar tilknytning til Arktis viser interesse for mulighetene området gir. Kina søkte medlemskap i Arktisk råd og fikk observatørstatus i 2013 som et «nær-Arktis» land.⁵ Samtidig har den raske ismeltingen åpnet for utviklingen av den nordlige sjøruten, som er strategisk viktig for russisk og kinesisk handel.⁶ USA har selv arktiske områder i Alaska, som ikke har vært sikkerhetspolitisk prioritert tidligere, og regnes for å være både dårlig utviklet og utilstrekkelig beskyttet.⁷ Likevel har Donald Trumps gjentatte uttalelser om Grønland synliggjort økende amerikanske interesser i regionen, både økonomisk og militærstrategisk.

Russland er likevel fortsatt staten med det største og mest utviklede arktiske området, og demonstrerte i 2022 vilje til å gå til konvensjonell militær konfrontasjon mot sin nabo Ukraina. Flere

militærekspertene argumenterer derfor med at den geostrategiske plasseringen kan gjøre Arktis til et sannsynlig teater for en større fremtidig konflikt. Dette gir også økt sikkerhetspolitisk betydning til energiinfrastrukturen som utvikles i nordområdene, særlig i Barentshavet.⁸

Når energimarkedet blir geopolittikk

Vi befinner oss i det energiforskere beskriver som en periode preget av energiturbulens.⁹ Den kjennetegnes av at plutselige brudd kan skape usikkerhet utover det som ansees som forventet risiko. I slike perioder kan forholdet mellom stat og marked bli tettere sammenvevd og geopolitikken styrer den globale energi- og oljehandelen. Forskere innenfor fagfeltet argumenterer for at energisikkerhet ikke utelukkende kan forstås som tilgang på og forsyning av rimelig energi, men også må omfatte sikkerheten til de kritiske energisystemene som produserer og leverer den.¹⁰ Kritiske energisystemer er systemer som opprettholder kritiske samfunnsfunksjoner, inkludert infrastruktur, tjenester og eksportinntekter. For å sikre slike systemer er det nødvendig å identifisere deres sårbarheter. I denne sammenheng kan sårbarhet forstås som en kombinasjon av eksponering og motstandsdyktighet. Eksponering viser til hvor utsatt et system er for potensielle trusler og hendelser. Tradisjonelt har slik risiko i stor grad vært knyttet til naturlige forhold som vær, klima og slitasje på infrastruktur. I dagens sikkerhetspolitiske landskap utgjør imidlertid også ondsinnede aktørers handlinger en stadig viktigere risikofaktor. I europeisk sammenheng har dette kommet til uttrykk gjennom sabotasje mot gassrørledninger, skader på undersjøiske kabler og cyberangrep mot energisystemer.¹¹ Motstandsdyktighet viser til et systems evne til å håndtere langvarig stress og plutselige sjokk, samtidig som det opprettholder sine grunnleggende funksjoner. Innen energisikkerhet styrkes slik motstandsdyktighet ofte gjennom redundans, teknisk robusthet og beredskaps- og kriseplanlegging.¹²

Norge som Europas energigarantist

Som følge av Russlands fullskala invasjon av Ukraina i 2022 innførte EU og vestlige partnere omfattende sanksjoner mot russisk energieksport, som frem til da hadde vært deres største leverandør av olje, gass og kull.¹³ EU har som mål å gjøre seg uavhengig av russisk fossilkraft og har ambisjoner om å fase ut all import fra Russland innen 2027. I mulighetsrommet som oppstod etter sanksjonene ble REPowerEU-initiativet lansert for å fremskynde energiomstillingen. Sabotasjonen mot Nord Stream-gassrørledningene i september 2022 bidro ytterligere til å akselerere denne utviklingen.¹⁴ Europa har et langsiktig mål om å bli selvforsynt med energi. Det enorme energiunderskuddet har imidlertid ført til at flere europeiske land har valgt å midlertidig gjenåpne kullkraftverk, mens andre vurderer å forlenge levetiden til kjernekraft.¹⁵ I denne situasjonen har Norge blitt EUs viktigste leverandør av olje og naturgass, og dermed en sentral del av europeisk energisikkerhet.¹⁶ I [nasjonal sikkerhetsstrategi](#) beskrives leveransen av olje og gass som Norges viktigste bidrag til Europas økonomiske sikkerhet.¹⁷

Det er i rollen som EUs energigarantist at norsk petroleumsproduksjon kan forstås som et kritisk energisystem. For å ivareta denne rollen og møte økende europeisk etterspørsel, argumenterer

regjeringen for «aggressiv leting», og for å «utvikle, ikke avvikle» næringen.¹⁸ I en felleserklæring med EU i 2022, uttrykte EU sin støtte til fortsatt norsk leting og investeringer i olje- og gasssektoren for å sikre stabile leveranser til det europeiske markedet, også etter 2030.¹⁹ Samtidig er produksjonen på norsk sokkel ventet å avta betydelig etter 2030 dersom ikke nye og større felt oppdages.²⁰ Flertallet av de allerede oppdagede ressursene ligger i Nordsjøen og Norskehavet, mens det er estimert at om lag to tredeler av de uoppdagede ressursene befinner seg i Barentshavet.

Den økte etterspørselen har derfor gitt regionen større oppmerksomhet fra oljeselskapene, men petroleumsvirksomhet i nordområdene er ikke noe nytt. Leteaktiviteten i Barentshavet begynte allerede på 1980-tallet. I dag er det tre aktive felt i området, hvor det nyeste, Johan Castberg, åpnet i 2025. Samme år utvidet regjeringen «tildeling i forhåndsdefinerte områder» (TFO), som omfatter områder åpnet for petroleumsvirksomhet, med 76 blokker, hvorav 68 er i Barentshavet.²¹

Russlands strategiske interesser i Arktis

Sårbarheten ved petroleumsvirksomheten i Barentshavet knytter seg først og fremst til Arktis' geostrategiske betydning, og særlig for Russland er Arktis en strategisk hovedprioritet. I Russlands utenrikspolitiske konsept omtales Arktis som den nest viktigste regionen etter det «nære utland». Området utgjør om lag 25 prosent av russisk territorium, og ressursene er avgjørende for Kremles økonomi. Rundt 80 prosent av landets LNG-produksjon og 17 prosent av oljeproduksjonen kommer fra russiske områder i Arktis. Det er også estimert at om lag 80 prosent av landets uoppdagede ressurser befinner seg i regionen. Utviklingen av den nordlige sjørute, støttet av investeringer i isbrytere, samt transport- og havneinfrastruktur, ansees derfor som avgjørende for Russlands økonomiske utvikling.²²

Militærstrategisk utgjør Kolahalvøya Russlands militære bastion, hvor Nordflåten og landets annenslagskapasitet er lokalisert. Selv om store deler av Russlands styrker er opptatt med krigen i Ukraina, har russiske baser i Arktis blitt modernisert og styrket. Den geostrategiske plasseringen gir også Russland tilgang til Nord-Atlanteren gjennom «The Bear Gap» mellom norsk fastland og Svalbard, noe som samtidig gir dem mulighet til å nekte motstandere tilgang til regionen. NATO-tilstedeværelse i området er derfor en vedvarende bekymring for Kreml.²³ Selv om det ikke er direkte konflikt mellom Norge og Russland, har gnisningene gradvis økt i Arktis. Dette har blant annet vært knyttet til tolkningen av Svalbardtraktaten og politisk misnøye med delelinjeavtalen.²⁴

Energisystemer som mål i Russlands skyggekrig

Utviklingen av norsk petroleumsvirksomhet i Barentshavet skjer i umiddelbar nærhet til russiske militære kapasiteter. I en kontekst hvor NATO defineres som Russlands hovedmotstander, og hvor Moskva har vist vilje til å bruke energi som et strategisk instrument, øker dette eksponeringen for potensielle trusler mot energiinfrastrukturen.²⁵ I årene før fullskalainvasjonen av Ukraina manipulerte Russland energimarkedet som et pressmiddel overfor europeiske stater.²⁶

Den strategiske verktøykassen har siden blitt utvidet. Russlands strategi spenner i dag fra konvensjonelle militære angrep og okkupasjon av kritisk energiinfrastruktur i Ukraina til hybride operasjoner mot energiinfrastruktur i NATO-land.²⁷ Russland hevder at de allerede er i krig med vesten og russisk strategi differensierer ikke mellom konvensjonelle og hybride virkemidler.²⁸

Denne tilnærmingen omtales ofte som en skyggekrig, hvor sabotasje, cyberangrep og skjulte operasjoner brukes for å destabilisere europeiske stater og svekke kollektiv motstandskraft. Kartlegginger av sabotasjeoperasjoner mot kritisk infrastruktur i Europa beskriver russisk aktivitet som en form for ukonvensjonell krigføring, hvor særlig energiinfrastruktur fremstår som utsatte mål.²⁹

Eksponeringen av Barentshavet må også vurderes i lys av russiske kapabiliteter. Russland benytter spesialiserte maritime enheter med kapasitet til å gjennomføre dyphavsoperasjoner, inkludert rekognosering og sabotasje.³⁰ Samtidig har økt digitalisering og fjernstyring av energisystemer gjort infrastrukturen mer sårbar for cyberangrep. Slike angrep er allerede observert i europeiske energisystemer, som mot damanlegget i Bremanger i april 2025.³¹ PST har advart om at russiske aktører allerede har kartlagt kritisk infrastruktur i Norge for å identifisere sårbarheter.³² Denne kartleggingen innebærer blant annet bruk av en skyggeflåte bestående av sivile fartøy som fisketrålere og forskningsskip til overvåkning av rørledninger og kabler.³³

Det har så langt ikke vært noen dokumenterte angrep på energiinfrastruktur i Barentshavet. Erfaringer fra Østersjøen viser imidlertid både kapasitet og vilje til å ramme kritiske energisystemer. Sabotasjen mot Nord Stream-rørledningene mellom Tyskland og Russland i 2022 og Balticconnector mellom Finland og Estland i 2023 illustrerer dette. Skadene på de fiberoptiske kablene mellom Svalbard og fastlandet viser også sårbarheten til kritiske undersjøiske systemer i nordområdene.³⁴ I februar 2026 opplevde Finnmark to [brudd i undersjøiske fiberkabler](#) som førte til dekningsutfall i mobilnettet. Selv om attribusjon i enkelte tilfeller er omdiskutert, viser hendelsene at energi- og kommunikasjonsinfrastruktur anses som legitime mål i geopolitisk konflikt. Slike angrep er krevende å oppdage, ettersom de ofte befinner seg i gråsonen mellom naturlig slitasje og bevisst sabotasje.

Infrastrukturen i Barentshavet

Den kritiske infrastrukturen i Barentshavet er eksponert for potensielle trusler, men sårbarheten avgjøres også av systemets motstandsdyktighet. I nordområdene påvirkes denne robustheten av hvordan infrastrukturen er organisert og hvilken kapasitet systemet har til å håndtere avbrudd. I motsetning til det tett integrerte rørledningssystemet i Nordsjøen er infrastrukturen i Barentshavet preget av enorme avstander og avhengighet av enkeltpunkter.³⁵ All gass fra området prosesseres ved Melkøya før den eksporteres som LNG til Europa. Med dagens aktive felt vil anlegget operere på full kapasitet med gass fra Snøhvit frem til 2040.³⁶

Manglende utvikling av ny infrastruktur kan utsette eksporten fra nye felt. Samtidig understreker energiminister Terje Aasland at etterspørselen fra Storbritannia og EU overstiger dagens leveranser, noe som bidrar til å øke insentivene for nye funn.³⁷ Studier fra Gassco indikerer at økt eksport

fra Barentshavet er sokkeløkonomisk lønnsomt basert på påviste ressurser.³⁸ Samtidig peker sokkeldirektoratet på at manglende investeringer i infrastrukturen påvirkes av at selskaper opererer med høyere avkastningskrav enn staten.³⁹ Enkelte feltutbygginger mangler dessuten tilstrekkelig volum for å rettferdiggjøre kostnadene ved nye transportsystemer.⁴⁰

Denne strukturelle begrensningen skaper en flaskehals. Aasland har derfor åpnet for at det kan bygges gassrør fra Barentshavet til Europa dersom det gjøres lønnsomme funn.⁴¹ Et slikt rør vil også redusere sårbarheten ved å basere eksporten på ett enkelt prosesseringspunkt. Brannen på Melkøya i 2020 illustrerer de praktiske konsekvensene av en slik avhengighet.⁴² Selv om hendelsen ikke skyldtes fiendtlige handlinger, førte den til redusert produksjon i nesten to år. Episoden viser hvordan skade på ett enkelt anlegg, enten på grunn av teknisk feil, ulykker eller bevisste handlinger, kan lamme eksportkapasiteten fra regionen. I motsetning til Nordsjøen finnes det heller ingen alternative transportruter eller prosesseringspunkter i Barentshavet som kan absorbere slike sjokk.

Juridiske gråsoner rundt kritisk infrastruktur

Den geografiske og juridiske konteksten i nordområdene påvirker også motstandsdyktigheten. Norge har suverene rettigheter over ressursene på kontinentalsokkelen, og delelinjen gir en tydelig avgrensning, selv om den i senere tid har vært gjenstand for russisk kritikk. Samtidig gjelder havretten i den eksklusive økonomiske sonen (EEZ). Havretten gir en sikkerhetssone rundt offshore-installasjoner, men denne er begrenset til 500 meter, og utenfor dette gjelder prinsippet om fri navigasjon.⁴³ Rammeverket gir Norge mulighet til å utvinne egne ressurser, men begrenser statens mulighet til å kontrollere utenlandske fartøyers aktivitet i nærheten av kritisk infrastruktur. I en sikkerhetssituasjon preget av hybride operasjoner kan slike begrensninger utnyttes, blant annet gjennom bruk av skyggeflåter.

NATO arbeider med å håndtere denne typen sammensatte trusler. Etter sabotasjen av Balticconnector i Østersjøen i 2023 lanserte alliansen operasjonen Baltic Sentry, med mål om å styrke sikkerheten rundt kritisk infrastruktur i regionen gjennom økt maritim tilstedeværelse og overvåkning.⁴⁴ Erfaringer fra operasjonen viser at militær tilstedeværelse kan redusere angrep på undersjøisk infrastruktur. Likevel har operasjonen vist seg å være ressurskrevende og utfordrende å opprettholde over tid.⁴⁵

En tilsvarende operasjon vil være enda mer utfordrende i det store og klimamessig krevende Barentshavet. Initiativer som NATOs Arctic Sentry, som koordinerer eksisterende styrker i nordområdene, signaliserer økt oppmerksomhet om sikkerheten i regionen.⁴⁶ Samtidig kan tettere militært samarbeid mellom Norge og allierte, blant annet med Storbritannia i forbindelse med fregattanskaffelsene, bidra til å styrke troverdig avskrekking og overvåkning.⁴⁷ I tillegg har tettere samarbeid mellom nordiske og baltiske land dessuten styrket den operative beredskapen.⁴⁸

Det er imidlertid fortsatt uklart hvilken praktisk betydning initiativer som Arctic Sentry vil få for beskyttelsen av energiinfrastruktur langs den norske kysten. Spørsmålet er derfor om militær

tilstedeværelse alene er tilstrekkelig for å håndtere risikoen for hybride operasjoner mot kritisk infrastruktur.

Blindsonen i norsk oljedebatt:

I den nasjonale sikkerhetsstrategien beskrives Norges rolle som energieksporør som avgjørende for europeisk sikkerhet. Samtidig understreker strategien at kritisk infrastruktur som muliggjør energiekspor til Europa må være sikker og kunne gjenopprettes raskt for å opprettholde Norges rolle som energileverandør.⁴⁹ I denne konteksten fremstår energisikkerhet, forstått som beskyttelse av kritiske energisystemer, som en integrert del av europeisk sikkerhet. Likevel virker denne dimensjonen nærmest fraværende i den norske oljedebatten.

Regjeringen presenterer utviklingen i Barentshavet som et sikkerhetspolitisk ansvar, hvor Norge skal være en stabil og demokratisk leverandør av energi til Europa. Oljeselskapene argumenterer også for at det er sikkerhetspolitisk viktig at Norge, som et demokratisk land, opprettholder leveransene til Europa, fremfor at markedet fylles av energi fra land de anser som mindre demokratiske, som USA, Algerie eller Qatar.⁵⁰ Det fremstilles som sikkerhetspolitisk naivt å ikke utvikle sektoren i Barentshavet, og petroleumsvirksomhet i nordområdene fremheves som et bidrag til norsk suverenitet og beredskap.

Denne forståelsen kommer også tydelig til uttrykk i energi- og miljøkomiteens innstilling til Stortinget om en ny petroleumsmelding.⁵¹ Her brukes begrepet energisikkerhet som argument for økt utvinning og fortsatt leteaktivitet, mens hensynet til beskyttelse av kritisk infrastruktur er fraværende. Flertallet i komiteen, bestående av medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet, understreker at «norsk gass har strategisk betydning for Europa i et sikkerhetspolitisk perspektiv». De fremhever videre at norsk gass har blitt viktigere for Europas energisikkerhet etter EUs vedtak om å fase ut russisk gass, og at investering i leting er nødvendig for at Norge skal kunne forbli en langsiktig energileverandør. Aasland forsterker dette i sitt svarbrev, hvor han advarer mot at lavere norsk produksjon vil svekke europeisk energisikkerhet.⁵²

Selv om flertallet i komiteen anerkjenner at Norge står i en «ny situasjon» og viser til «store endringer i den globale sikkerhetssituasjonen», oversettes ikke dette til et behov for å styrke beskyttelsen av energiinfrastrukturen mot hybride trusler. I stedet fremhever de stabile og forutsigbare rammebetingelser for selskapene som det viktigste virkemidlet for å stimulere til økt aktivitet. Heller ikke mindretallet i komiteen, bestående av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, løfter frem sårbarheten knyttet til hybride trusler. Deres kritikk retter seg i stedet mot bruken av energisikkerhet som argument for økt leteaktivitet med henvisning til klimarisiko, 1,5-gradersmålet og finansiell risiko.⁵³

Argumenter for videre aktivitet bygger også på at Norge må stå opp for den regelbaserte verdensordenen og hevde sin suverenitet, og at frykten for å provosere andre stater ikke bør forhindre virksomheten.⁵⁴ Selv om politikerne tilsynelatende anerkjenner Arktis' strategiske betydning og Russlands hybride kapasiteter, synes den politiske viljen til å investere i sikkerhet rundt kritisk

infrastruktur å være mer begrenset. Stortingsrepresentant Rune Bakervik (Ap) argumenterer for at staten ikke bør dekke kostnader som naturlig tilfaller private aktører når sektoren er kommersiell lønnsom for selskapene. Samtidig anser han det som urimelig å pålegge selskaper å gjøre omfattende sikkerhetsinvesteringer i Barentshavet fordi de opererer i geopolitisk utsatte områder.⁵⁵

Den norske petroleumsvirksomheten har i stor grad vært organisert etter en uteleierlogikk hvor staten regulerer og krever inntekter, mens investeringer i infrastruktur i hovedsak overlates til markedet.⁵⁶ Under stabile forhold kan dette fremstå som effektiv ressursforvaltning. I en periode preget av energiturbulens og hybride trusler kan imidlertid den kommersielle optimaliseringslogikken komme i konflikt med behovet for robusthet. Dessuten mangler private aktører insentiver for å investere i den infrastrukturen som kreves for energisikkerhet fordi de ikke bærer det bredere samfunnsøkonomiske ansvaret.⁵⁷ Utvikling av sektoren er et langsiktig prosjekt. Presset fra økt etterspørsel kan fremskynder prosesser, men det er likevel nødvendig å bruke tid på å utrede hvilke sikkerhetsutfordringer Norge står overfor og hvordan de best kan håndteres.

Hybride trusler og europeisk sikkerhetsarkitektur

Hybride trusler utfordrer tradisjonell sikkerhetsforståelse. NATO forblir hjørnesteinen i norsk forsvarspolitik, men alliansen erkjenner selv at den ikke kan håndtere slike trusler alene.⁵⁸ Hybride trusler er sektoroverskridende og rammer kritisk infrastruktur, energisystemer, cybersikkerhet og samfunnsberedskap. Denne erkjennelsen har ført til tettere samarbeid mellom NATO og EU innen forsvars- og sikkerhetspolitikken. Samarbeidet gjelder særlig cyberforsvar, strategisk kommunikasjon, økt motstandsdyktighet, bedre situasjonsforståelse og felles øvelser. De siste årene har EU fylt roller som er viktige for NATO, blant annet gjennom industrielle og finansielle investeringer som bidrar til opprustningen av Europa.⁵⁹ I dag er 23 av EUs 27 medlemsland også medlemmer av NATO, blant dem våre nordiske naboer. Islands statsminister har nylig varslet en folkeavstemning om [en mulig EU-søknad](#) i slutten av august. I 2022 fjernet Danmark sine sikkerhets- og forsvarspolitiske forbehold i EU, samtidig som Sverige og Finland ble medlemmer av NATO.⁶⁰

Selv om Norge ikke er medlem av EU, har samarbeidet i forsvars- og sikkerhetspolitikken økt de siste årene. EU har blitt en viktig aktør for europeisk forsvarsindustri, blant annet gjennom felles ammunisjonsproduksjon, militær mobilitet og støtte til Ukraina.⁶¹ På dette området har Norge blitt en deltaker, ikke bare en observatør. Norsk forsvarsindustri har blant annet gjennom European Defence Fund deltatt i utvikling av kapasiteter i form av teknologi og innovasjon, og Norge har selv mottatt rundt 20 prosent av EDAs midler.

Ettersom teknologiutviklingen går raskere enn det langtidsplanleggingen kan fange opp, gir dette Norge en mulighet til å ta del i europeisk innovasjon. Selv om medlemskapet i NATO fremdeles utgjør Norges viktigste forsvarsgaranti, har europeiske sikkerhetsgarantier blitt viktigere enn noen gang. Dette gjelder særlig i en situasjon hvor presidenten i USA skaper usikkerhet rundt NATO-alliansen, og ber Europa ta større ansvar for egen sikkerhet. Frykten for at EU har som ambisjon

å erstatte NATO er ikke lenger troverdig. I et sikkerhetslandskap med hybride trusler kan NATO og EUs roller forstås som komplementær og fungerer som et totalforsvar i Norges garderingsstrategi.

Norske energiambisjoner i møte med EUs arktispolitikk

Norge er en viktig partner for EU, på grunn av det delte verdigrunnlaget, den stabile olje- og gasseksporten, og den geostrategiske plasseringen i nord. I de siste årene har EU vist økt interesse for Norge og Arktis, og i forbindelse med arbeidet med en ny arktisstrategi har EU-kommisjonen bedt om innspill.⁶² For første gang skal strategien ikke bare handle om klima og naturvern, men også om sikkerhet i nordområdene.

Samtidig har EU i tidligere strategier tatt til orde for et delvis moratorium på import av olje og gass fra Arktis for å beskytte det sårbare klimaet.⁶³ Dette er en del av EUs ambisjon om å bli klimanøytrale innen 2050, og redusere klimagassutslippene med 90 prosent innen 2040, målt mot 1990-nivåer. Strategien fra 2022 viser også at EU ser et potensial for fornybare ressurser i Arktis, og ønsker å styrke samarbeidet om ren energi og energiomstilling.

EUs posisjon kan derfor stå i motsetning til norske ambisjoner om videre utvikling av petroleumsvirksomheten i Barentshavet. Temaet ble blant annet diskutert under statsminister Jonas Gahr Støres møte med EUs høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetspolitikk, Kaja Kallas, i forbindelse med Oslo sikkerhetskonferanse. Her uttrykte statsministeren skepsis til moratoriet og påpekte at all flytende gass som eksporteres til Europa kommer fra Arktis.⁶⁴

Selv om dette i dag kun tilsvarer fem prosent av Norges totale gasseksport, kan det få konsekvenser for fremtidig gassutvinning i Barentshavet. Etter sin samtale med Kallas uttrykte utenriksminister Espen Barth Eide at han var positiv til de nye signalene han hadde fått angående norsk utvinning. Samtidig har EU-kommisjonens talsperson for klima- og energisaker nylig understreket at de fremdeles ønsker et moratorium på olje, gass og kull fra Arktis.⁶⁵

Implikasjoner for norsk energisikkerhet

EUs arktisstrategi skal etter planen legges frem i september. Samtidig arbeider regjeringen med en [stortingsmelding](#) om petroleumsvirksomheten som skal legges frem for Stortinget i 2027.⁶⁶ I denne prosessen er det avgjørende at regjeringen tar innover seg, og formidler til EU, de sammensatte sikkerhetspolitiske utfordringene vi står overfor. Norges rolle som leverandør av gass til Europa må ikke overskygge sikkerhetsutfordringene knyttet til infrastrukturen som muliggjør denne eksporten. Økt aktivitet i nordområdene kan gjøre energiinfrastrukturen mer eksponert for hybride trusler, og uten tilstrekkelig oppmerksomhet på beskyttelse og beredskap kan dette skape nye sårbarheter i Norges bidrag til europeisk energisikkerhet.

Oppmerksomheten rundt hvordan og av hvem kritiske energisystemer skal sikres bør derfor styrkes. I dag utvikles mye av infrastrukturen gjennom kommersielle investeringer, mens sikkerheten

rundt den i økende grad berører nasjonal og alliert beredskap. Dette reiser spørsmål om hvor ansvaret for investeringer i sikkerhet og robusthet bør ligge, hos private aktører, hos staten eller gjennom bredere europeiske samarbeidsordninger. Samtidig vil det være behov for markedsavtaler som beskytter Norge mot konsekvensene av EUs energiomstillingsplaner, samt en plan for hvordan Norge selv kan håndtere en fremtid der både ressursnivået og EUs etterspørsel avtar.

De sikkerhetspolitiske utfordringene Norge står overfor er sammensatte og sektoroverskridende. Norge deltar allerede i deler av EUs forsvars- og sikkerhetspolitikk, blant annet gjennom samarbeid om forsvarsindustri, teknologiutvikling og beskyttelse av kritisk infrastruktur.

For å møte fremtidige trusler kan det derfor bli nødvendig med tettere samarbeid på områder som maritim overvåkning, cybersikkerhet og beskyttelse av energiinfrastruktur. Ettersom håndteringen av slike trusler i økende grad skjer gjennom europeiske samarbeidsordninger, kan det bli nødvendig med tettere integrasjon med EU, i ytterste konsekvens også å vurdere medlemskap.

Konklusjon

I norsk oljedebatt brukes begrepet energisikkerhet ofte som et argument for videre ekspansjon av petroleumssektoren, for å blant annet sikre rollen som Europas energigarantist. Politikerne synes å være klar over sårbarheten i Arktis, men sikkerheten til de systemene som muliggjør denne rollen fremstår likevel som tilnærmet fraværende i denne debatten.

Samtidig samarbeider NATO og EU stadig tettere innen forsvars- og sikkerhetspolitikk, og på dette området har Norge i økende grad fått en deltakende rolle i EUs arbeid. De hybride truslene vi står overfor er imidlertid sammensatte og sektoroverskridende. For å styrke vårt totalforsvar vil det derfor være avgjørende at Norge ikke står på utsiden av dette samarbeidet.

Civita er en liberal tankesmie, som gjennom sitt arbeid skal bidra til økt kunnskap og oppslutning om liberale verdier, institusjoner og løsninger, og fremme en samfunnsutvikling basert på respekt for individets frihet og personlige ansvar. Den enkeltes publikasjons forfatter(e) står for alle utredninger, konklusjoner og anbefalinger, og disse analysene deles ikke nødvendigvis av andre ansatte, ledelse, styre eller bidragsytere. Skulle feil eller mangler oppdages, ville vi sette stor pris på tilbakemeldinger, slik at vi kan rette opp eller justere.

Ta kontakt med forfatteren på andrea@civita.no eller civita@civita.no

Noter

- 1 Terje Aasland, innlegg på «Europas fremtidige energibehov», arrangert av Offshore Norge, Arendalsuka, Arendal, 12. august 2025.
- 2 James Kenneth Wither, “An Arctic Security Dilemma: Assessing and Mitigating the Risk of Unintended Armed Conflict in the High North,” *European Security* 30, nr. 4 (2021): 649–66, <https://doi.org/10.1080/09662839.2021.1942850>.
- 3 Andreas Østhagen, “The Arctic and the North Atlantic: From Cooperation to Conflict?” i *Great Power Competition in the Atlantic* (Washington, DC: Atlantic Center, 2023), 83–100.
Eirik Heier, “Exploring Nine Years of US-Russian Rivalry: Has Russia’s 2022-War Made the High North Less Stable?,” *The Arctic Institute*, 2024, <https://www.thearcticinstitute.org/exploring-nine-years-us-russian-rivalry-russias-2022-war-made-high-north-less-stable/>.
- 4 North Atlantic Treaty Organization (NATO), *NATO 2022 Strategic Concept*, 29. juni 2022, <https://www.nato.int/content/dam/nato/webready/documents/publications-and-reports/strategic-concepts/2022/290622-strategic-concept.pdf>
- 5 Matthew D. Stephen, “The Integration of Emerging Powers into Club Institutions: China and the Arctic Council,” 2020, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/228464/1/Full-text-article-Stephen-et-al-The-Integration-of.pdf>.
- 6 Ondřej Dityrych, “The Northern Frosts: The EU Should Contain and Unpower Russia in the Arctic (Analysis),” *European Union Institute for Security Studies*, oktober 2025, 2, <https://doi.org/10.2815/9507102>.
- 7 Kenneth Rosen, *Polar War: Submarines, Spies, and the Struggle for Power in a Melting Arctic* (New York: Scribner, 2023).
- 8 Brenda L. Schmitt, Michał Kurtyka, og Alan Riley, *Subsea Sabotage* (KC Digest 73) (Philadelphia: Kleinman Center for Energy Policy, University of Pennsylvania, mars 2025), 4, <https://kleinmanenergy.upenn.edu/wp-content/uploads/2025/03/KC-Digest-73-Subsea-Sabotage.pdf>.
- 9 Dag Harald Claes, “Energy Turbulence: Between Politics and Markets,” i *Energy Politics in a Turbulent Era*, red. Dag Harald Claes (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2025), 9, <https://doi.org/10.4337/9781035331604>
- 10 Aleksey Cherp og Jessica Jewell, “The Concept of Energy Security: Beyond the Four As,” *Energy Policy* 75 (2014): 418, <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2014.09.005>
- 11 Charlie Edwards og Nick Seidenstein, *The Scale of Russian Sabotage Operations against Europe’s Critical Infrastructure* (London: International Institute for Strategic Studies, august 2025), 12, <https://www.iiss.org/research-paper/2025/08/the-scale-of-russian--sabotage-operations--against-europes-critical--infrastructure/>
- 12 Cherp og Jewell, “The Concept of Energy Security,” 419.
- 13 Claes, “Energy Turbulence,” 11.
- 14 Jakub M. Godzimirski, *Norway’s Energy Security Role after Russia’s Invasion of Ukraine*, NUPI Report 5/2023 (Oslo: Norwegian Institute of International Affairs, 2023), 18, https://www.nupi.no/content/pdf_preview/27839/file/NUPI_Report_5_2023_Godzimirski.pdf
- 15 Godzimirski, *Norway’s Energy Security Role*, 21.
- 16 Godzimirski, *Norway’s Energy Security Role*. 31; Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), *Risiko- og trusselvurdering for kraftforsyningen*, Ekstern rapport 2025/03 (Oslo: Norges vassdrags- og energidirektorat, 2025), 3, https://publikasjoner.nve.no/eksternrapport/2025/eksternrapport2025_03.pdf
- 17 Statsministerens kontor, “Nasjonal sikkerhetsstrategi,” *Regjeringen.no*, publisert 8. mai 2025, <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-sikkerhetsstrategi/id3099304/>.
- 18 Terje Aasland, innlegg på «Europas fremtidige energibehov», arrangert av Offshore Norge, Arendalsuka, Arendal, 12. august 2025.
- 19 Energidepartementet, “Noreg og EU samde om å forsterke energisamarbeidet,” *Regjeringen.no*, 23. juni 2022, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/noreg-og-eu-samde-om-a-forsterke-energisamarbeidet/id2920673/>.
- 20 Oljedirektoratet, *Ressursrapport 2022* (Stavanger: Oljedirektoratet, 2022), 7, <https://www.sodir.no/aktuelt/publikasjoner/rapporter/ressursrapporter/ressursrapport-2022/>
- 21 Energidepartementet, “Foreslår å legge til 76 nye blokker til TFO-området,” *Regjeringen.no*, 14. januar 2025, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/foreslar-a-legge-til-76-nye-blokker-til-tfo-området/id3083503/>.

- 22 Ditrych, "The Northern Frosts," 1-2
- 23 Ditrych, "The Northern Frosts," 5, 10.
- 24 Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, "Press Release on Foreign Minister Sergey Lavrov's Message to Norwegian Foreign Minister Ine Eriksen Søreide," *Embassy of Russia in Norway*, 2020, https://norway.mid.ru/en/embassy/press-centre/news/press_release_on_foreign_minister_servey_lavrov_s_message_to_norwegian_foreign_minister_ine_eriksen/.
- 25 Edwards og Seidenstein, *The Scale of Russian Sabotage Operations*, 12.; Schmitt, Kurtyka, og Riley, *Subsea Sabotage*, 4.
- 26 Godzimirski, *Norway's Energy Security Role*, 23.
- 27 Schmitt, Kurtyka, og Riley, *Subsea Sabotage*, 5; Edwards og Seidenstein, *The Scale of Russian Sabotage Operations*, 4; Ditrych, "The Northern Frosts," 6, 8.
- 28 Schmitt, Kurtyka, og Riley, *Subsea Sabotage*, 4.
- 29 Edwards og Seidenstein, *The Scale of Russian Sabotage Operations*.
- 30 Ditrych, "The Northern Frosts," 6
- 31 NVE, *Risiko- og trusselvurdering for kraftforsyningen*, 9.
- 32 NVE, *Risiko- og trusselvurdering for kraftforsyningen*, 19.
- 33 Ditrych, "The Northern Frosts," 6; NVE 2025, 16.
- 34 Schmitt, Kurtyka, og Riley, *Subsea Sabotage*, 2, 10.
- 35 Oljedirektoratet, *Ressursrapport 2022*, 7; Gassco, *Barentshavet – vurderinger og observasjoner 2023* (Stavanger: Gassco, 2023), 4, <https://www.regjeringen.no/contentassets/39fd87433a4f4c6ba92d1da8d8d4e95d/barentshavet-vurderinger-og-observasjoner-2023.pdf>.
- 36 Gassco, *Barentshavet – vurderinger og observasjoner 2023*, 5.
- 37 Terje Aasland, "Vi må ha flere tanker i hodet samtidig," *Regjeringen.no*, 20. januar 2026, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vi-ma-ha-flere-tanker-i-hodet-samtidig/id3146747/>.
- 38 Gassco, *Barentshavet – vurderinger og observasjoner 2023*, 2, 19.
- 39 Oljedirektoratet, *Ressursrapport 2022*, 39.
- 40 Gassco, *Barentshavet – vurderinger og observasjoner 2023*, 7.
- 41 NTB, "Energiministeren åpen for gassrør fra Barentshavet til Europa," *EnergiWatch*, 27. januar 2026, https://energiwatch.no/nyheter/olje_gass/article18957603.ece.
- 42 Gassco, *Barentshavet – vurderinger og observasjoner 2023*, 4.
- 43 Henrik Ringbom, "National Employment Conditions and Foreign Ships: International Law Considerations," i *SIMPLY 2014: Scandinavian Institute of Maritime Law Yearbook 2015* (Oslo: Scandinavian Institute of Maritime Law, 2015), 139–140.
- 44 North Atlantic Treaty Organization (NATO), "NATO Launches 'Baltic Sentry' to Increase Critical Infrastructure Security," NATO, 14. januar 2025, <https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2025/01/14/nato-launches-baltic-sentry-to-increase-critical-infrastructure-security>.
- 45 Edwards og Seidenstein, *The Scale of Russian Sabotage Operations*, 11.
- 46 North Atlantic Treaty Organization (NATO), "Arctic Security," NATO, sist oppdatert 2026, <https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/arctic-security>.
- 47 Forsvarsdepartementet, "Norge og Storbritannia undertegner historisk forsvarsavtale," *Regjeringen.no*, 4. desember 2025, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-og-storbritannia-undertegner-historisk-forsvarsavtale/id3141862/>.
- 48 Forsvarsdepartementet, "Norge tar over lederrolle i det nordiske forsvarssamarbeidet (NORDEFECO)," *Regjeringen.no*, 1. januar 2026, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-tar-over-lederrolle-i-det-nordiske-forsvarssamarbeidet-nordefeco/id3143979/>.
- 49 Statsministerens kontor, *Nasjonal sikkerhetsstrategi*.

- 50 Offshore Norge, *Europas kvadrilemma – energisikkerhet i en ny tid* (Oslo: Offshore Norge, 2026), <https://www.offshorenorge.no/contentassets/7f357872ee224b449b4f68b6bfc1b293/europas-kvadrilemma---energisikkerhet-i-en-ny-tid.pdf>.
- 51 Energi- og miljøkomiteen, *Innst. 99 S (2025–2026): Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag om en ny petroleumsmelding om utvikling og forutsigbarhet for Norges største næring* (Oslo: Stortinget, 2026), <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2025-2026/inns-202526-099s.pdf>.
- 52 Energi- og miljøkomiteen, *Innst. 99 S (2025–2026)*.
- 53 Energi- og miljøkomiteen, *Innst. 99 S (2025–2026)*,
- 54 Rune Bakervik (Arbeiderpartiet), innlegg i politisk samtale under arrangementet “Petropraten – Hvor stor er sikkerhetsrisikoen i Barentshavet?,” arrangert av Norsk klimastiftelse, Mesh Nationaltheatret, Oslo, 25. februar 2026, <https://www.klimastiftelsen.no/arrangement/petropraten-hvor-stor-er-sikkerhetsrisikoen-i-barentshavet>.
- 55 Bakervik, innlegg i “Petropraten – Hvor stor er sikkerhetsrisikoen i Barentshavet?”.
- 56 Ole Gunnar Austvik, “Landlord and Entrepreneur: The Shifting Roles of the State in Norwegian Oil and Gas Policy,” *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions* 25, nr. 2 (2012): 323–324, <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2011.01549.x>.
- 57 Jason Bordoff og Meghan L. O’Sullivan, “The New Energy Order: How Governments Will Transform Energy Markets,” *Foreign Affairs* 101, nr. 4 (juli–august 2022): 131–144, <https://www.foreignaffairs.com/articles/energy/2022-06-07/markets-new-energy-order>.
- 58 Guri Melby, “Skriftlig spørsmål til forsvarsministeren om tettere forsvarspolitisk samarbeid med EU,” Dokument nr. 15:807 (2022–2023), *Stortinget*, 21. desember 2022, besvart 2. januar 2023, <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=77574>;
North Atlantic Treaty Organization (NATO), “Countering Hybrid Threats,” *NATO*, sist oppdatert 29. januar 2026, <https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/countering-hybrid-threats>.
- 59 European Commission, *White Paper for European Defence – Readiness 2030* (Brussels: European Commission, 19. mars 2025), https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en?filename=White%20paper%20for%20European%20defence%20%E2%80%93%20Readiness%202030.pdf.
- 60 Bjørn Olav Knutsen, “Utenfor i 30 år: Nå slutter Danmark seg til EUs forsvarspolitikk,” *Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)*, 19. januar 2023, <https://www.ffi.no/aktuelt/blogg/utenfor-i-30-ar-na-slutter-danmark-seg-til-eus-forsvarspolitikk>.
- 61 Paal Frisvold, “Hvorfor tier Støre om EUs rolle i norsk sikkerhet?,” *Dagens Næringsliv*, 13. februar 2026, <https://www.dn.no/innlegg/sikkerhetspolitikk/nato/eu/hvorfor-tier-store-om-eus-rolle-i-norsk-sikkerhet/2-1-1943604>.
- 62 European Commission, “EU Arctic Policy – European Commission Launches Call for Evidence and Public Consultation,” *European Commission – Oceans and Fisheries*, 23. desember 2025, https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/eu-arctic-policy-european-commission-launches-call-evidence-and-public-consultation-2025-12-23_en.
- 63 Enrico D’Ambrogio, *EU Regional Policy in the Arctic* (Brussels: European Parliamentary Research Service, European Parliament, 1. juni 2022), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729464/EPRS_BRI\(2022\)729464_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729464/EPRS_BRI(2022)729464_EN.pdf).
- 64 Philippe Bédos Ulvin, “Støre: EU må revurdere fossilmoratorium i Arktis,” *Energi og Klima*, 2. februar 2026, <https://www.energiogklima.no/nyhet/brussel/store-eu-ma-revurdere-fossilmoratorium-i-arktis>.
- 65 Henrik Heldahl, “Eide har fått signaler om endringer i EUs Arktis-strategi,” *Adresseavisen*, 6. februar 2026, <https://www.adressa.no/nyheter/innenriks/i/GxQRzV/eide-har-faatt-signaler-om-endringer-i-eus-arktis-strategi>.
- 66 Energidepartementet og Statsministerens kontor, “Arbeiderparti-regjeringen starter arbeidet med ny petroleumsmelding,” *Regjeringen.no*, 12. januar 2026, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/arbeiderparti-regjeringen-start-arbeidet-med-ny-petroleumsmelding/id3145808/>.